

Indhold:

	Side
Formanden har ordet.....	3
Stenklubbens kommende aktiviteter.....	4
Samarbejde med Vendsyssel Historiske Museum.....	6
Kurser på Folkeuniversitetet.....	8
Referat: Tur til Iergraven i Ølst.....	10
Måske en ny ledeblok?.....	12
Mindeord for Frank.....	14
Medalje til Erik Schou Jensen.....	15
Referat: Stenhugning og OL.....	16
Stenhuggertips.....	17
Information om Vendsyssel Stenklub.....	19
Billedsiden.....	20

Messekalender 2004

9.-10. oktober.....	Næstved
16.-17. oktober.....	Assentoft
30.-31. oktober.....	Vissenbjerg
4.-5. december.....	Hamburg

Stenklubbens stensav og slibemaskine

kan lejes af medlemmer i perioder på to uger ad gangen

Priserne er: Stensav 100 kr., slibemaskine 50 kr., slibebåndene 20 kr. pr. stk. (korn 400 og 600). Klubben har også en poléremaskine.

Interesserede kan kontakte Poul Erik Friis, tlf. 98 96 34 31.

Klubbens mikroskop forefindes ved møderne i Kulturhuset i Hjørring, men kan lejes for 100 kr. for 14 dage. Ønsker om at leje mikroskopet rettes til Allan Andersen, tlf. 98 91 08 42. Mikroskopet skal afhentes.

Vendsyssel Stenklubs bestyrelse:

Formand:	Poul Erik Friis tlf. 98 96 34 31 E-mail: pef@eucnord.dk	Ugiltvej 758 9800 Hjørring
Næstformand:	Erik Arentsen tlf. 40101648	Sønderbro 19 4.t.v. 9000 Aalborg
Kasserer:	Allan Andersen tlf. 98 91 08 42 E-mail: aljo@has.dk	Åkandevej 23 9800 Hjørring
Sekretær:	Susanne Schmidt tlf. 98 18 53 66 E-mail: sschm@daks.dk	Revlingebakken 40 9000 Aalborg
Bestyrelses-medlem	John Konrup Pedersen tlf. 98 92 69 28	Akelejevej 3, 9800 Hjørring
Bestyrelses-medlem	Henrik Arildskov tlf. 98 78 11 87 E-mail: rejseholdet@privat.dk	Ibjergevej 25, 9800 Hjørring
Redaktør af Stendyngen:	Tommy Hatting Sørensen tlf. 98 39 20 84 E-mail: tommy.h.sorensen@mail.dk	Gerdavej 1, 9520 Skørping

Vendsyssel Stenklub's hjemmeside findes på adressen:

www.sitecenter.dk/vendsysselstenklub

Deltagelse i Vendsyssel Stenklubs arrangementer sker på eget ansvar

2004-kontingentet i Vendsyssel Stenklub:

Enkeltperson.....	150 kr.	Par	225 kr.
Pensionist.....	100 -	Pensionistpar.....	150 -
Studerende	100 -	Unge under 18 år.....	100 -

Stenklubbens gironummer: 747-2110

Andre stenklubbens medlemsblade bedes sendt til redaktøren af Stendyngen

Program for efteråret

Vi er nu klar med efterårets program . Vi håber, der er lidt for enhver, og håber at se mange af jer på ture og møder.

HUSK: Hvis det er et problem med f.eks. kørsel, så ring til turlederen eller et af bestyrelsesmedlemmerne. Der er altid nogen, der har en ekstra plads.

Stor koncentration og fine resultater ved sidste præparationskursus

2.	oktober	:	Fossiltur til Rørdal
6.	november	:	Præparationskursus
7.	december	:	Juleafslutning
18.	januar	:	Åbent hus

Fossiltur til Rørdal

Aalborg Portlands Kridtgrav ved Rørdal er en af vor landsdels bedre steder for fossiljagt. Vendsyssel Stenklub besøger mindst een gang hvert år denne lokalitet, og næste gang er lørdag d. 2. oktober.

Hver gang vi besøger Rørdal, er der helt nye fundmuligheder. Kridtgraven er en særdeles aktiv arbejdsplads, hvor man graver hver dag året rundt.

Tid: Lørdag den 2. oktober kl. 10.00

Sted: Vi mødes uden for hovedindgangen og fylder bilerne op og kører sammen ind i området.

Husk: Arbejdstøj, gummistøvler, hammer, mejsel, evt. en lille hånddøse, kniv og ikke mindst en madpakke og noget at drikke.

Turleder: Tommy Sørensen 9839 2084

Stenhuggertips

Små råd til begyndere

At hugge i sten er besværligt, men ikke svært. Danmark er fyldt med sten i mange størrelser og slags, men nogle er bedre at arbejde i end andre. Når du udvælger en sten, så find en sten, der er så regelmæssig i farve og struktur som mulig. En sten med en spændende streg midt igennem, kan risikere at gå midt over, der hvor stregen er, idet det sandsynligvis er en kalkåre. Det kan især være ærgerligt, hvis du har arbejdet med stenen i mange timer. Derfor er det godt at vælge stenen med omhu.

Værktøj: For at arbejde i sten er det nødvendigt at have det rigtige værktøj. I gamle dage brugte stenhuggerne smedet værktøj. Alle stenhuggere af en hvis størrelse havde deres egen smed ansat til at vedligeholde mejslerne, der ustandselig skulle "smedes op", så de kunne bearbejde stenene. Nu om dage er værktøjet fremstillet, så der er hårdmetal på alle de dele, der arbejder ned i stenen. Det holder sig skarpt længe, og kan slibes op, når det bliver slidt. Hvis du selv sliber det op, er det vigtigt, at du bruger en keramisk grøn slibeske i korn c 80, der er beregnet til hårdmetal. Nordisk Metalkunst kan også til en rimelig pris slibe dit værktøj. Vi vil nu i det efterfølgende beskrive hovedgrupperne indenfor stenhuggerværktøj og tilbehør:

Spidsmejslen er den mest brugte mejsel. Den bruges til at forme stenen med. Spidsmejslen er som regel spids som en blyant, men findes også i en udgave, hvor spidsen er slebet i en facon som en "skruetrækker". Sidstnævnte bruges, når der skal grovhugges, og er typisk 20 mm eller 24 mm i godstykkelse på selve mejslen. Det er muligt at få almindelige spidsmejsler fra 8 mm til 22 mm. Hvor og hvornår den ene eller den anden skal benyttes, finder du selv ud af, efterhånden som du bliver fortrolig med arbejdet. Jo mere detaljeret der arbejdes, jo mindre skal mejslen være. Spidsmejslen er den mest robuste mejsel, men den kan ikke tåle at sættes i spænd. Hvis den f. eks. kiler sig ind i en revne, kan den knække i hårdmetallet, og så er mejslen faktisk ødelagt.

Bredmejslen bruges til at glatte ud med, når alt det grove er lavet med spidsmejslen. Bredmejslen er mere sårbar end spidsmejslen. Det er ikke tilrådeligt at arbejde for hårdt ned i stenen med hjørnerne af hårdmetallet, ligesom bredmejslen er endnu mere sart, hvis den kommer i spænd. I de fleste tilfælde går det dog godt alligevel. Det er faktisk utroligt, hvad hårdmetal kan holde til.

Stokhammeren bruges også til at glatte ud med, men samtidig giver den også overfladen på stenen en nopret struktur, som ser spændende ud. Stokhammeren kan fås i mange størrelser f. eks. 20x20 mm, 25x25 mm, 30x30 mm og 40x40 mm med 9 eller 16 spidser. Jo flere spidser jo finere bliver strukturen, og jo større hammeren er, jo kraftigere jævner de ud. Som nybegynder er det tilrådeligt at starte med en hammer, der er 25x25 mm med 9 spidser. Den har en tilpas størrelse, og vil være tilstrækkelig i mange tilfælde.

Riffelhammeren bruges på samme måde som stokhammeren, men giver en helt anden struktur, hvad der ikke er svært at regne ud, når man ser på hårdmetallet i hammeren. Den er også lidt mere sart end stokhammeren. Det er lidt ligesom med spids- og bredmejsel. Riffelhammeren fås i størrelserne 20x20 mm, 25x25 mm, 30x30 mm og 40x40 mm.

Samarbejde med Vendsyssel Historiske Museum.

I forrige blad fortalte jeg om et kommende samarbejde med museet. Samarbejdet har indtil videre resulteret i to aktiviteter: en udstilling af ledeblokke og en ”stendag” på museet. Udstillingen blev etableret på Strandfogedgården i Nr. Rubjerg. Museet indrettede et rum med borde til ledeblokkene, og stenklubmedlemmet Henrik Arildskov forsynede bordene med ledeblokke, fundet i Vendsyssel. Alle blokkene er forsynet med navn, og der er plancher, der bl.a. fortæller om skiftende istidens transport af materialer fra Norge og fra Sverige. For at styrke samarbejdet med museet og for at

udbrede interessen for geologi i Vendsyssel arrangerede museet og stenklubben en ”stendag” på Strandfogedgården.

Onsdag den 23 juni stillede vi op. Henrik var til rådighed for spørgsmål vedr. samlingen af ledeblokke og var ligeledes til rådighed til bestemmelse af publikums medbragte sten.

Vi viste også et bredt udsnit af klubmedlemmernes aktiviteter og interesser, idet Susanne og Poul Erik lavede stenslibning, Tommy viste stenhugning, og Jonna arbejdede hele dagen med fedtsten. Allan havde medbragt værktøj til sølvarbejde samt et udvalg af sølvsmykker med sten. Desuden medbragte vi en lille udstilling med fossiler fundet i Nordjylland.

Dagen blev en succes. Mange prøvede at slibe sten på en glasplade og efterfølgende få den plane flade poleret. Specielt var mange børn optaget af aktiviteten. Andre var mest optaget af udstillingen af ledeblokke og istidernes materialetransport. Sølv og smykker er altid en træffer, alle har lyst at se på smukt forarbejdede smykker og fascineres ofte af stenenes forvandling fra rå og ubehandlet blok til skinnende smykkesten.

H.C. Ørsted medaljen i bronze tildeles lektor Erik Schou Jensen.

Meddelelse fra Selskabet for Naturlærens Udbredelse (SNU):

Erik Schou Jensen

Selskabets direktion har i forbindelse med 180 års jubilæet den 14. august 2004 besluttet at uddele H.C. Ørsted medaljen i bronze til lektor Erik Schou Jensen for hans mangeårige kreative formidlingsindsats for naturvidenskab.

Erik Schou Jensen har siden 1981 virket ved Geologisk Museum og her været ansvarlig for Skole- og informationstjenesten, som bl.a. omfatter rundvisninger af skoleklasser. Mange tusinde skolebørn har her gennem årene for første gang mødt geologien og den bagvedliggende fysik og kemi. Han har været en drivende kraft bag mange udstillinger med bred appel, som fx ”Hvad er salt i grunden?” (1983), ”Vandrende kontinenter” (1985) og ”Danmark i Dybet” (2000), samt særudstillinger som ”Vin Geologi” (1992) og ”Olie og naturgas i Nordsøen” (ny version 2000).

Han har gennem årene holdt en lang række populære foredrag og har de sidste 25 år været underviser på Folkeuniversitetet – begge dele over hele landet – ligesom han har medvirket i adskillige radio- og fjernsynsprogrammer. Han var en af initiativtagerne til Kulturnatten i København og fik naturvidenskab gjort til en af denne aftenes attraktioner.

Udover disse aktiviteter har Erik Schou Jensen i de sidste 21 år arrangeret geologiske studierejser til Norge, De Canariske Øer, Kreta og Santorini, samt siden 1995 ledet 2 geologiske minikrydstogter Årligt til Syd- og Nordvestgrønland.

H.C. Ørsted medaljen i bronze er blevet uddelt siden 2001 og har tidligere været tildelt Direktør Asger Høeg, Experimentarium, og Videnskabsjournalist Ryan Holm, Konkurrencen Unge Forskere.

Uddelingen fandt sted lørdag den 14. august på Experimentarium i Hellerup.

Kurser på Folkeuniversitetet

Skrivekridt i Aalborg Portlands kridtgrav i Rørdal

Skrivekridt og Danskekalk i Nordjylland

I samarbejde med Vendsyssel Stenklub.

Ved seniorforsker, lektor Palle Gravesen, København.

Dannelse, bjergarter og fossiler: Skrivekridtet i Danmark er dannet i Kridtperiodens seneste tidsafsnit (Maastrichtiden) og savner - bortset fra den tyske ø Rügen og mindre forekomster i Nordtyskland og Østengland - stort set dets lige andetsteds i Europa. Lag fra samme tid findes fx. i Skåne, Nederlandene og Nordfrankrig, men er her ganske anderledes udformet. Danskekalken med dens bryozokalk, slam- og koralkalk kendes i sin typiske udformning mest fra Danmark og de nærmeste nabolande. Fra samme tid kendes anderledes udformede lag bl.a. i Nederlandene og Pariserbassinet. Kurset giver en grundig gennemgang af skrivekridtet og Danskekalken - specielt i Nordjylland - med hensyn til dannelse, geologisk miljø, bjergarter og fossilindhold.

Hvor driver kontinenterne hen?

foredrag

Ved lektor Niels O. Fruensgaard, Aalborg Universitet.

Siden man fik tegnet de første verdenskort, har mange mennesker studset over den påfaldende lighed, der på kortet er mellem konturerne af Afrikas vestkyst og Sydamerikas østkyst.

Alligevel vakte det ringe tiltro men tværtimod megen modstand og latterliggørelse, da den tyske forsker Alfred Wegener i 1912 fremsatte den fantastiske hypotese, at dette måtte skyldes, at et urgamelt fælleskontinent var revnet og delene drevet til hver sin side – Afrika mod øst, Amerika mod vest. Wegener underbyggede sin hypotese med en række iagttagelser, som bedst kunne forklares gennem hans hypotese, men der var her kun tale om indicier, ikke om bevis.

Først længe efter Wegeners død hævdede diskussionen af, om Wegener havde ret eller var en fantast, sig over de rene spekulationers niveau. Dette hang sammen med, at måleteknikken efterhånden muliggjorde kortlægning af hidtil uobserverbare forhold, herunder blandt andet en detaljeret kortlægning af Atlanterhavets bund, hvilket afslørede uventede forhold. Det endelige bevis for, at kontinenterne stadig bevæger sig i forhold til hinanden, blev omsider leveret da det i de seneste årtier er blevet muligt ved forfinet lasertechnik at måle meget små afstandsforandringer over store afstande, især da det blev muligt at inddrage satellitter i dette arbejde. Og det er ikke blot det amerikanske og det afrikanske kontinent der bevæger sig; hele jordoverfladen kan opdeles i et antal større og mindre plader der alle ”svømmer rundt”. Det næsten århundredlange arbejde med Wegeners dristige hypotese er ikke blot et eksempel på sammenhængen mellem teoribearbejdning og målemuligheder, det er også en dramatisk illustration af hvordan et Kuhn’sk paradigmeskift kan forløbe, og således et lærestykke i generel naturvidenskabelig arbejdsmetode.

Foredraget er velillustreret og kan evt. udbygges med andre, kortere, ligeledes velillustrerede eksempler på naturvidenskabelig metodebrug.

Onsdag den 10/11 kl. 16.15-18.00.

Sted: Aalborg Universitet, Badehusvej 9.

Pris: Kr. 50,-.

Tur til lergraven i Ølst

Lørdag den 19. juni gik turen til lergraven i Ølst. Vi har tidligere besøgt lergraven lidt længere vestpå, nemlig Hinge. Vejret var dansk sommervej med sol og skyer. Vi mødtes på rastepladsen ved Gudenåen, hvor vi traditionen tro drak kaffe og spiste ostemad. Nu skulle vi ud og finde de flotteste hjattænder og ryghvirvler. Skulle vi så komme omkring Baryt, Pyrit eller Mangan-konkretioner, ville de sikkert også ryge i samlertasken.

Deltagelsen til turen var trods sommervejret meget begrænset, vi var kun 6 deltagere, men alle med optimismen for de helt store fund i behold.

Efter ankomsten til lergraven fandt vi ud til de områder, hvor der graves. Temmelig hurtigt fandt vi ”dannebrog”, de lag i dannebrogfarver, som oftest er fossilførende. Trods stor indsats blev det nu ikke til de store fund.

Efter nogen tid med søgning i området kom der en kraftig regnbyge med hagl. På et øjeblik var jeg gennemblødt, og den nedfaldende regn kombineret med hagl var meget kold. Når der lige er faldet regn, er lergraven ikke et godt sted at færdes, der bliver særdeles glat og fedtet i den fede ler, så meget hurtigt efter regnen besluttede vi os til at forlade lergraven.

Erik, som havde lange gummistøvler på, skød genvej over et lavtliggende område med en mindre sø. Kombinationen vand og ler er lumsk. Erik kom igennem, men blev nok noget overrasket over lerets plastiske egenskaber. Man kunne også på hans hvide bukser se, at vanddybden var større end højden på hans gummistøvler. Da alle var nået frem til bilerne igen, besluttede vi at afslutte dagen med et besøg i Dalbyovre kalkgrav. Erik mente for øvrigt, at her ville farven også passe bedre til hans bukser. Igen en god dag med hyggelige deltagere i højt humør, masser af frisk luft, men desværre fandt jeg ikke mange fossiler. Jeg må nok indse, at mængden af fund står i forhold til indsatsen.

Poul Erik

STENHUGGER-VÆRKTØJ

Vandværksvej 25 . 9800 Hjørring . Tlf. 98928366 . 98928382

Stenklubbens stensav og slibemaskine

Kan lejes af medlemmer i perioder på to uger ad gangen
Priserne er: stensav 100 kr. , slibemaskine 50 kr.
slibebåndene 20 kr. pr. stk. (korn 400 og 600).
Klubben har også en poléremaskine.

Interesserede kan kontakte Poul Erik Friis, tlf. 98 96 34 31.

Klubbens mikroskop forefindes ved møderne i Kulturhuset i Hjørring, men kan lejes for 100 kr. for 14 dage. Ønsker om at leje mikroskopet rettes til Allan Andersen, tlf. 98 91 08 42. Mikroskopet skal afhentes.

En ny ledeblok??

Måske en ny ledeblok? Se også farvebillede på bagsiden af dette blad.

Under indsamling af ledeblokke på de nordjyske strande i midten af 90'erne blev jeg opmærksom på en bjergart, som forekom i rigelige mængder såvel ved Hirtshals som ved moræneklinterne i Limfjords-området. Senere har jeg fundet bloktypen i stort tal på det nordlige Læsø, mens jeg endnu ikke har truffet den i Østjylland og på Øerne.

Hvad er det for en mærkelig sten, som især findes i selskab med Venjanporfyrer og Järnagranitter ??

For at få løst gåden sendte jeg et eksemplar til Per Smed, som dog ikke umiddelbart turde sætte navn på, men som animerede mig til at holde øje med bjergarten, hvor jeg undersøgte ledebloksammensætningen.

Imidlertid nagede uvisheden mig, så jeg sendte et eksemplar til Sveriges Geologiska Undersökning i Uppsala, hvor statsgeolog Sven Lundquist underkastede den en nøjere analyse. Kort tid efter kom svaret:

En intermediær monzonitisk-syenitisk hybridbjergart hjemhørende i det såkaldte Transskandinaviske Magmatiske Bælte (TMB), som strækker sig fra Blekinge til Värmland. På grund af de talrige følgebjergarter af Venjanporfyrer og Järnagranit måtte den formodes at have hjemme i Värmland-Dalarna-området. Med dette svar in mente vurderede jeg, at der var tale om en bjergart, der kunne bruges som statistisk ledeblok i det nordjyske på samme måde som granatamfibolitten længere mod syd. En ny kontakt til Per Smed bekræftede dette. Stenen er nemlig let genkendelig og findes hyppigt. Tilbage står at finde hjemstedet, hvor den er faststående, og det projekt ser jeg frem til. Undersøgelser af løsblokke i Bohuslän, Dalsland og Värmland fører måske en dag til målet, og så kan en ny ledeblok føjes til alle de andre.

Nogle mennesker hævder, at geologi er kedeligt. Måtte denne lille beretning bringe dem på andre tanker.

Henrik Arildskov.

Det sker dels i form af forelæsninger og dels som bestemmelsesøvelser med brug af den rige litteratur, som findes. Deltagerne opfordres til at medbringe flest mulige fossiler, som kan indgå i disse øvelser.

5 mandage kl. 18.00-20.30 (20/9, 27/9, 4/10, 18/10, 25/10).

Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14.

Pris: Kr. 495,-.

Ekskursion: Under forudsætning af tilstrækkelig interesse afholdes der i Vendsyssel Stenklubs regi en ekskursion til Kridt- og Danskekalk-lokaliteter i Nordjylland i foråret 2005. Nærmere oplysninger gives på kurset.

Central- og Sydeuropas geologi

I samarbejde med Vendsyssel Stenklub.

Ved lektor Erik Schou Jensen, Geologisk Museum.

På et satellitbillede over Europa ser man tydeligt en lang række bugtede strukturer henover jordoverfladen. Disse strukturer er faktisk somme i det „kludetæppe“, som Europa, ligesom alle Jordens andre kontinenter, er opbygget af. „Kludene“ viser sig nemlig at være aflejringsbassiner adskilt af de dybere dele af gamle bjergkæder, som til forskellig tid engang strakte sig igennem landskabet.

Europas geologiske udvikling strækker sig mere end 3.000 millioner år tilbage i tiden. De første 2.000 millioner år finder vi repræsenteret i det gamle Baltiske Skjoldområde, som omfatter Den skandinaviske Halvø med Finland, Rusland og Ukraine samt De baltiske Stater. Dette Baltiske skjold blev dannet ved at bjergkæde på bjergkæde med millioner af års mellemrum foldede op langs minikontinentets sydvestrand. Bjergkæderne blev i tur og orden nedroderet og sedimentdækket over de næste 600 millioner år, således at Baltica udgjorde et lille kontinent, som ved kollision med Nordamerika og Grønland, samt kontinentsplinten Avalonia, dannede basis for endnu en bjergkæde Den Kaledonske. Seismiske undersøgelser viser, at vi finder fortsættelsen af denne bjergkæde ind under Nordtyskland, det sydlige Danmark og videre under Polen. I dag finder vi rødderne af disse bjergkæder på den Iberiske Halvø, i Massif Central, Bretagne i Frankrig, samt Harzen i Tyskland.

Ved kort, udleverede plancher og andet undervisningsmateriale gennemgås Central- og Sydeuropas geologiske og strukturelle udvikling gennem de sidste 1.000 millioner år.

Weekenden den 13-14/11; lørdag kl. 12.00-18.00, søndag kl. 10.00-16.00.

Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14.

Pris: Kr. 450,-.

Fortsættes side 13

Mindeord

Den 21. juni døde Frank.

Frank var Københavner og uddannet guldsmed. Som sådan havde han en naturlig interesse i og kendskab til mineraler. Han havde i mange år været medlem af Københavns Stenklub og været med på deres ture til udlandet.

Frank har hele sit arbejdsliv boet i Aalborg, og på et tidspunkt deltog han i et kursus på Folkeuniversitetet, som Vendsyssel Stenklub var medarrangør af. Han meldte sig ind i klubben og tog del i vore aktiviteter med positiv interesse. Det gjaldt både aftenmøder i Hjørring og vore ture om sommeren. Vi fulgte tit ad og drøftede mange ting undervejs. Så sent som i 2003 var Frank med på en geologisk tur til Grønland. Da var det dog tydeligt for alle, at hans kræfter var ved at ebbe ud.

Frank havde en stensamling i sin kælder, som han har doneret til klubben. Jeg håber, det kan lykkes at finde et sted til tingene, så mange kan få glæde af det fremover. Det ville være helt i Franks ånd. Frank blev 83 år.

Æret være hans minde

Edith.

Til Vendsyssel Stenklub

"Admiral" og "Professor" Frank Pedersen er ophørt med at indsamle naturens vidundere og har styret sin sidste båd ud østen for solen og vesten for månen.

Vi siger tak for jeres deltagelse, som var med til at gøre vores fars sidste afgang til en mindeværdig rejse.

Boris og Hella

Atter andre var optaget af stenhugning, hvor man betragtede arbejdsmetoder og værktøj til bearbejdning af de hårde materialer. Stendagen blev så stor en succes, at vi på stedet aftalte med museet, at det ville vi gerne medvirke til en anden gang. Så kære stenklubmedlem, næste år kan du få lejlighed til at være med på en hyggelig dag, hvor vi præsenterer egne interesser og klubbens generelle interesseområder.

Poul Erik Friis

Tilbehør til slibning

Vi har slibemaskiner, tromler, vibratorer, stensave
Vi har slibepulver, rå sten, sten i skiver, rå rav
Vi har indfatninger, både forsøvede og sterlingsølv
Vi har arbejdende værksted, ravmuseum m. fossiler

Vi sender gerne katalog over maskiner og tilbehør

Ravsliberen i Skagen Aps

Frants Kristensen

Sct. Laurentivej 6 (v. Skagen Museum)

9000 Skagen Tlf. 98 44 55 27

Stenhugning og OL

I weekenden den 28. og 29. august har vi igen afholdt stenhugning her i Lørslev. Denne gang var der ikke anmeldt så mange deltagere, som der plejer, vi var i alt 9 personer, men stor var produktiviteten. I løbet af weekenden blev der fremstillet mange forskellige ting, figurer i fedtsten, springvand, fuglebade, plantesten, skulpturer m.m.

Desværre havde Torben, vor instruktør, ikke mulighed for at være med denne gang. Torben er fantastisk til at formgive, han har stor erfaring med håndtering af værktøj, og så er han meget tålmodig og lydhør over for deltagernes ønsker. Torben, vi savnede dig, men er selvfølgelig indforstået med, at du også kan have andre aktiviteter.

Søndag var der olympisk finale i kvindernes håndboldturnering. Selvfølgelig var vi nogle, der bare måtte se denne

kamp, som jo udviklede sig til det rene drama. Mit barnebarn på 10 år var på besøg, og han skulle da også se kampen. På et tidspunkt forlod han stuen og kom tilbage iført visir og høreværn. Han sagde ikke noget, satte sig blot lige så stille ned blandt os andre tilskuere. Når man oplevede stemningen, råben og hujen og specielt Jonnas faren op og ned, ud og ind, når det blev for spændende, ja, så forstår man også godt drengens reaktion.

De ikke-håndboldinteresserede fortsatte stenhugning, og jeg tror, de antog os andre for at være ikke helt rigtig kloge.

Vi havde igen en dejlig og hyggelig weekend med arbejde, snak, madpakker, grill, æblekage, varme boller og ikke mindst, nogle smukke arbejder at tage med hjem.

Poul Erik

Kursus / workshop i præparation af fossiler

På opfordring fra flere medlemmer tager vi en omgang mere med fossilpræparation. Det vil også denne gang være med hovedvægt på vore fund af kridtfossiler fra Rørdal, men vi prøver at udvide det lidt med ting fra moleret på Mors og det Oligocæne ler fra Salling. Det vil igen blive som en form for workshop, hvor vi i fællesskab prøver at dele ud af hinandens erfaringer. Tommy vil også denne gang være til rådighed med hjælp og vejledning. Medbring egne fossiler til at arbejde med, samt det værktøj, I normalt bruger. Her nævnes nogle nyttige ting: Små pensler, gamle tandbørster, kniv, hobbykniv, tandlægeinstrumenter, små file, gravørpen (eldrevet), lup, luplampe, stereomikroskop, små eldrevne slibemaskiner som f.eks. Proxxon, 2-komp. lim af den hurtigtørrende type.

Tid: Lørdag den 6 november kl. 10 – 16

Sted: Strandfogedgården, Langelinie 2, Rubjerg, 9480 Løkken.

Juleafslutning

Så er det ved at være slut på året, og det er tid til juleafslutning. Vi vil også denne gang gerne invitere jeres børn og ægtefælle / forlovede / kæreste med. Vi er som sædvanlig vært med gløgg og æbleskiver. Husk også en lille pakke til vores bankospil.

Som det faglige indslag vil Henrik Arildskov servere en lille appetitvækker til næste års tur til Dalarna.

Tid: Tirsdag den 7. december kl. 19.30

Sted: Kulturhuset, Hjørring

Åbent hus

Vendsyssel Stenklub holder åbent hus med ”Sten på bordet”.

Kom og deltag i denne hyggelige aften og medbring nogle af dine fund fra året. Vi vil på åbent hus-dagen gerne vise nye medlemmer og interesserede besøgende, hvad det er vi går og ”pusler” med. Dette forsøger vi at vise med en lille udstilling. Foruden faglitteratur kan du se eksempler på mineraler, bjergarter, ledeblokke, fossiler, stenhugning, stenslibning m.m.

Har du en samling, du har lyst til at vise frem denne dag, er du velkommen til at kontakte foreningens formand.

Alle er velkomne – og vi har kaffe på kanden og husk: medbring den/de sten og fossiler, du har liggende i vindueskarmen eller på hylden.

Tid: Tirsdag den 18. januar kl. 19.30

Sted: Vejgård Bibliotek

Skæring med diamantskærskive monteret på en vinkelsliber, er en effektiv og hurtig måde at arbejde sig ind i stenen på, men det er vigtigt at overholde sikkerhedsreglerne. Man må ikke arbejde uden skærm, og det er ikke tilrådeligt at bruge en vinkelsliber på over 125 mm. Større maskiner er for professionelle.

Slibning og polering: Når man sliber stenene, sker der virkelig noget nyt med overfladen. Man kan sammenligne det med en tør sten, man finder på stranden, som får en klarere farve, når den bliver våd. En slags forvandling.

Tørslibning: Fiberrondeller er en billig løsning til at begynde med. En lille vinkelsliber kan bruges til 115 mm rondellerne. De kan fås fra korn 16 til korn 400.

Kopsten er også en god og billig løsning, som kan tilkobles en vinkelsliber, men kræver enten en større vinkelsliber eller en med variabel hastighed. Der fås også kopsten til de små vinkelslibere, men i et mindre udvalg. Kopstenen er i forhold til fiberrondellen langt mere robust, og har en meget større holdbarhed.

Tørslibning med diamantkopsten: De kan bruges til grovslibning, fungerer på næsten alle slags vinkelslibere og er meget effektive. Der sker virkelig noget, når diamanter bearbejder stenen.

Tørslibning med diamanttrondeller: Det er en hurtig og effektiv måde at slibe og polere på. Vinkelsliberen skal her have en max hastighed på 2500 omdrejninger i minuttet.

Vådslibning med diamanter: Den mest simple måde at vådslibe på er at bruge diamant-svampe. Det foregår ved, at man dypper svampene i en spand med vand, der så presses ud, når der arbejdes på stenen. De er ikke så dyre, men det er ren håndkraft, og de er derfor bedst egnet til at slibe og polere mindre flader med. Det bliver mere professionelt og er langt hurtigere, når der anvendes vinkelsliber med diamanttrondeller. Det skal være en vinkelsliber til vådslibning, der er langsomt kørende eller med variabel hastighed. Hastigheden skal være 2500-4000 omdrejninger i minuttet, når der slibes med diamanter. Der findes flere typer diamanttrondeller til forskellige priser og anvendelsesmuligheder, ligesom vinkelslibere med vandtilslutning fås både elektronisk eller med trykluft.

Sikkerhed: Det er meget vigtigt at bruge sikkerhedsudstyr, når der arbejdes i sten. Følgende er absolut nødvendigt:

Sikkerhedsbriller skal helst være med hærdet glas, men billige fyrværkeribriller er helt sikkert bedre end ingenting.

Høreværn fås i mange størrelser og priser lige fra ørepropper til høreværn med FM-radio. Det vigtigste er, at der bliver brugt noget, da det ellers kan give varige øreskader.

Arbejdshandsker skal være af skind og så kraftige som muligt, idet der især i starten er sandsynlighed for, at hammeren rammer ved siden af mejslen, og det gør av.

Støvmasker er især nødvendige, hvis man begynder at slibe og skære i stenene. De fås i mange slags lige fra billige engangsmasker til dyre hjelme med visir og friskluftudblæsning.

Sikkerhedssko anbefales det at bruge, når stenen kommer op i størrelse.

God fornøjelse
Steen Kalsing NM Værktøj

Sakset fra Nordisk Metalkunsts stenhuggerkatalog

Formanden har ordet

Forhåbentlig har sommeren budt vore medlemmer mulighed for at færdes i naturen, både indenlands og udenlands i jagt på mineraler og fossiler.

Har du besøgt en spændende lokalitet, hører vi gerne herom, og du er også velkommen til at skrive en beretning til ”Stendyngen”, så vi andre kan få del i dine oplevelser. Det er altid spændende at høre om nye fund og nye lokaliteter.

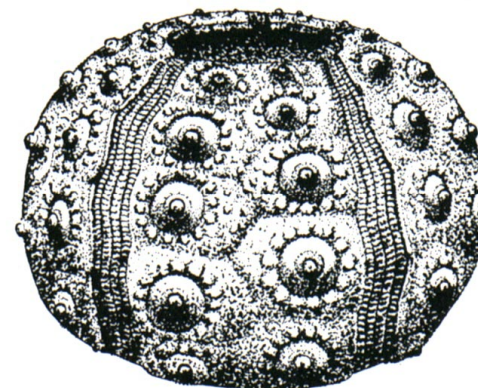
Hvordan udbreder vi kendskabet til Vendsyssel Stenklub? Efter at vi har stoppet med messen i Skagen, har det været vanskeligt at informere om vor forening. Derfor har vi indledt et samarbejde med Vendsyssel Historiske Museum.

Vi har været medarrangør af en udstilling af ledeblokke på Strandfogedgården i Rubjerg, hvor Henrik Arikdskov har været primus motor og har lavet en interessant udstilling. Derudover har vi i samarbejde med museet arrangeret en velbesøgt ”stendag” på museet, hvor vi havde indrettet os med stenslibning, stenbestemmelse, fossiludstilling, udstilling af sten i sølv, stenhugning m.m. Dagen var vellykket, og vi har tilbudt museet en gentagelse. Har du lyst til at deltage, eller har du sten, fossiler eller andet i sten, som du mener kunne være aktuelt, vil vi gerne høre fra dig.

Vejret er stadig godt og vi har endnu udendørs aktiviteter på programmet, som vi håber du har lyst til at deltage i. Mød op og få en stenoplevelse sammen med andre steninteresserede.

Også vore indendørs aktiviteter er værd at besøge. Samarbejde med Folkeuniversitetet har igen i år resulteret i nogle meget fine kursustilbud, læs andet sted i bladet om kurserne. Jeg håber, rigtig mange får lyst til at deltage.

Poul Erik Friis

Stereocidaris 1:1

Billedsiden

Formanden, altid våd og altid glad

Fra fossilturen til Trelde Næs

Joans vandkunst af poleret Larvikit

Ny ledeblok ??

Fra aktivitetsdagen. En meget stolt lille stensliber

Stendyngen

Nr. 3

19. årgang

September 2004

Nyt samarbejde

*Stenklubben indgår nyt samarbejde med Vendsyssel Historiske Museum.
Læs mere om dette samarbejde på side 6*

Fra aktivitetsdagen, der markerede det nye samarbejde og åbningen af ledeblokudstillingen

Inde i bladet

Program for efterår og vinter
Samarbejde med Museum
Kurser på Folkeuniversitetet
Ny ledeblok?
Medalje til Erik Schou Jensen
Stenhuggertips

Side 4
Side 6
Side 8
Side 12
Side 15
Side 17

